

Barátság a németekkel II.

1987 nyarán minisztériumunk kapott egy levelet az NDK-ból, az észak-németországi Neubrandenburgból, hogy az ottaniak kapcsolatba szeretnének lépni egy magyar erdőgazdasággal, lehetőleg hegyvidékiekkel. A felkérést Egerbe továbbították. Dr. Kovács Jenő, az akkori vezérigazgató azt mondta, nagyon elfoglalt, nem tud időt szakítani erre. Az ő feladata sok más fontos teendő mellett az volt, hogy – mint azt tréfásan megjegyezte – „csapásokat mérjen az imperialistákra”, ezért külföldi útjai elsősorban a nyugati országokba (Ausztria, NSZK, Finnország) vezettek.

Négyes csapatunk – *Pallagi László, Főnagypál Géza, Tóth Imre, Wágner Tibor* – 1989-ben nagy történelmi változások idején járt Észak-Németországban. Pallagi akkor Tarnaleleszen volt erdészvezető, egyben a Vállati Tanács elnöke, Főnagypál az Építészeti Osztály főnöke, Tóth Imre pedig felsőtárkányi erdészvezető volt. Október 18-án délután az egyik erdészházban fejeződött be szakmai programunk, elkészítettük a kerület (Revier) gazdájától. Kis vártatva lélekszakadva rohant utánunk az erdősz, és nem titkolt örömmel, felszabadultsággal kiáltotta: „leváltották Erich Honeckert!” Kresse igazgató nem tudta feldolgozni magában a rendszerváltást, zárkózottá vált, kollégáival nem tartott kapcsolatot. Mi sem találkoztunk vele többé.

A kulcspozíciókban lévő vezetők Honecker hívei voltak, viszont a lakosság körében igen népszerűtlen volt. Hamarosan lebontották az NDK-rendszer szomorú emlékét és jelképét, a Berlini Falat.

1990-ben egyesítették a két német államot, földindulásszerű változások indultak a volt NDK-ban, az erdészetet is gyökeresen átalakították, a nyugat-német rendszerhez igazították.

Az évekig tartó átszervezések idején kapcsolatunk szünetelt, 1995-ben jött újra egy négyes csoport Egerbe, és ettől kezdve évenkénti váltással minden évben találkoztunk. Az első időszakban (2002-ig) rendszeresen repülőgéppel utaztunk Berlinig, és ez alkalmat adott arra, hogy mindig tegyünk néhány óras látogatást a fővárosban. A Brandenburgi kapuról megőriztem egy fotót 1963-ból, amikor *Káldy* professzorunk (*a kápen közében*) vezetésével öten egyete-

misták (balról: *Rakk Tamás, Molnár László, Wágner Tibor, Májor Ilona, Halász Tibor*) tanulmányúton jártunk a németeknél. Két évvel ezelőtt építették fel a Falat elválasztva a város nyugati és keleti felét. A látható korlátig közelíthettük meg a Brandenburgi kaput, mögötte húzódik a kép háttérében a hírhedt fal.

Tanulmányút Sopronból (1963)

35 évvel később ugyanott

1998-ban németországi utazásunkat Berlinben fejeztük be, ugyanott készítettünk felvételt, ahol 35 évvel ezelőtt. A csapatunk tagjai akkor (balról): *Németh Károly* szilvásváradai erdészvezető, *Wágner László* felsőtárkányi erdészvezető, *Wágner Tibor* főmérnök és *Schmotzer András* vezérigazgató. A helyzet gyökeresen megváltozott: a falat már 1990-ben lebontották, a Brandenburgi kapun szabad lett az átjárás.

Megnéztük Berlin nevezetességeit, lenyűgöző látvány volt az a hatalmas építkezés, amit a németek folytattak a Bonnból áttelepült új fővárosban. Akkor épült a Potsdamer Platz közelében egy teljesen új városrész.

Természetesen a németeknél és a magyar odalon is mindig voltak vadászatok. A '98-as csoport részére egy Dargun melletti erdőben szerveztek lesvadászatot. A vadászat vezetője kiosztotta a lesállásokat és magaslesekkel, elmondta, hogy Schmotzer vezérigazgató úrnak – kivételes személyek részére fenntartott nagyon jó – ún. „királyi” ma-

gaslest (Königsitz) jelöltek ki. A vadászat sikeres volt, minden állásból több vadat ejtettek, sokat lehetett látni, egyedül a vezérigazgató volt az, aki még csak nem is látott vadat a királyi helyről.

Bámulatba ejtő látványt nyújtanak az 1000 éves tölgyek Iwenack közelében. Eddig minden magyar csoport ellátogatott oda, hogy megcsodálja az Európában egyedülálló famatuzsálemeket, ezért „iwenacki zárandokhelynek” neveztük el.

Iwenacki tölgyek előtt

A képen (balról): *Rainer Köppe, Wágner Tibor, Szalai Gábor* pétervásárai erdészvezető, *Jung László* vezérigazgató, *Tóth László* parádfürdői erdészvezető.

Mecklenburg-Előpomeránia bővelkedik tavakban, ezeket folyók, csatornák kötik össze, ezáltal tórendszerek alakultak ki. Néhány tavat mi is meglátogattunk, ezek közül a legnagyobb a Müritz Nemzeti Parkban található Müritz-tó. Német kollégáink azzal kedveskedtek, hogy mindnyájan kaptunk kerékpárt, és a tó körül megépített kerékpárúton jártuk körbe ezt a szépséges tövidéket.

Kerékpárral a Müritz Nemzeti Parkban

Olyannyira megteszett ez a túra, hogy bejelentettük, másnap kerékpárral megyünk Rostockba. Persze, a 60 km-es út biciklivel már egy kicsit sok lett volna.

Különös élmény volt számunkra a lengyel határnál lévő Usedom szigetén

tett látogatásunk. Ez a sziget már a háború előtt is kedvelt üdülőhelye volt a németeknek, a Keleti-tenger, a kiváló homok, a szép belső tájak mind vonzerőt jelentettek. A sziget északi részén Hitler épített egy földalatti titkos üzemet, ott készítették a V-1 és V-2 rakétákat, amelyekkel Londont akarták tönkretenni. A Németországból fellőtt bombákkal nagy riadalmat keltek, de jelentőségük csekély volt. A szigethez autópálya-leágazást is építettek a németek.

A sok látnivaló közt említésre méltó a Damerowi bölényrezervátum, az európai bölények nagy csoportjával.

Utazásaink során kinti kollégáink többször meghívtak bennünket otthonukba, mindig igen nagy vendégszeretettel fogadtak. Voltunk Rainer Köppe házában, meglátogattuk *Rüdeger Neise* családját. Rüdiger és felesége Astrid azal tisztelegtek meg bennünket, hogy rögtönzött kürtkoncerttel alapozták meg a hangulatot, ami hamarosan emelkedette vált, magyar és német dalokat kezdtünk énekelni. Amikor rázendítettünk a „Wir lieben nicht die schönen Damen” című tréfás dalra, a két idős nagymama majdnem leesett a székről a jóízű nevetéstől.

A vadászatok utáni összejövetelek is mindig jó hangulatban zajlottak, ott is előkerültek a vadászkürtök, az elejtett vadak mindegyikének külön melódiájával adták meg a tiszteletet.

A következő fotó már Magyarországon készült az Egri Erdészet területén lévő Kálmán-hegyi úton, a 2500. km-kőnél (országos összesített adat).

A Kálmán-hegyi úton

Az emlékkő az Egri Erdőgazdaság több évtizedes kiemelkedő erdőfeltárási ténykedését örökíti meg. A képen lévő személyek (balról): *Bernd Naguschewski*, *Wagner Tibor*, *Rüdiger Neise*, *Siegfried Jetschke*, *Fónagy Géza*, *Vágner László*. Naguschewski életpályája jól jellemzi az NDK-ban történeteket. '89 előtt egy nagy állami csemeterkertet volt a vezetője, nagy gépparkkal, épületekkel, a rendszerváltás után megvette a kertet, és saját tulajdonaként

működtette egyre romló eredménnyel. Az történt, ami nálunk is gyakori volt, a természetes felújítás térhódításával a csemeteigény lecsökkent, Naguschewski a kezdeti nagy lelkesedés után kénytelen volt feladni.

Rüdiger Neise volt az, aki Rainer mellett la egtöbbször kísért bennünket Németországban, több alkalommal volt nálunk is. Amikor a Dél-Mátrában a tölgyesek felújítását tanulmányozták, Gyöngyösről a Városi Televízió is kinn volt, a tv stábját feleségével, Astriddal együttes kürtszóval fogadták. Rüdiger apját, Horst Neisét szintén jól ismertük, Wolfshule nevű kerületben volt „Revi-erförster”, már nem él.

Siegfried Jetschke színes egyéniség, a trópusi erdők ismerője és szakértője, hosszú ideig dolgozott Vietnámban, az NDK kiköltötteként. Az egri Szépasszony-völgyben csillogtatta énekes tehetségét, amikor az egriek és a németek között valóságos dalverseny alakult ki.

Fónagy Géza építésvezető megszámálhatatlan erdészeti út építését irányította az erdőgazdaság területén.

Vágner László a Felsőtárkányi Erdészet vezetője volt.

A német erdészek között sokan szólaltatják meg magas fokon a vadászkürtöt, baráti találkozók, vadászatok elmaradhatatlan tartozéka a kürtszó. Felvételünk a Bükk-fennsíkon készült, amikor a busszal érkező német csapathból három rögtönzött hangversenyt rendeztek.

Kürtösök a Bükk-fennsíkon

A németek ma is emlegetik, hogy amikor a kürtök megszólaltak, a közelben legelésző csipkésűti ménes lovai fülüket hegyezve méltóságteljesen megindultak a kürtösök felé. Addig nem tudtuk, hogy a lipicai lovak ennyire zenekedvelők.

2002-ben *Rosta Gyula*, *Szabó Lajos* és *Babiczkai József* – aki jól beszél németül – társaságában a csapat vezetőjeként még kiutaztam Németországba, ezután átadtam a stafétabotot *Dobre*

Csabanak, az ifjabbik nemzedék képviselőjének, aki ma a cég vezérigazgatója, egyben az Erdészeti Egyesület Helyi Csoportjának titkára. Úgy érzem, jó kezekbe került a dolog, Csaba lelkesedéssel és kellő német nyelvtudással vezeti a kiutazó csoportokat, szervezi a németek programjait nálunk. A következő kép már az ifjabb nemzedék németországi útján készült, amikor megálltak a két országgrész: Mecklemburg és Előpomeránia határát jelző kis emlékhelynél. A fotón látható: *Üveges Zoltán*, *Borsó Zoltán*, *Antal József*, *Dobre Csaba* és *Rüdiger Neise*.

A két országgrész határán

A magyar programokban mindig szerepelt barangolás az egri belvárosban. A fotón *Dobre Csaba* és természetesen a németek vezéralakja *Rainer Köppe* (baloldalt) a Lyceum előtt.

Városnézés Egerben

Az utolsó kép, amit itt bemutatok, az egriek 2010. évi németországi utazásán készült. A képen balról: *Dobre Csaba*, *Garamszegi István*, az Egri Erdészet vezetője, *Szabó Lajos*, a Nagybátonyi Erdészet vezetője, *Tóth Sándor* műszaki vezető *Parádfürdőn*, *Rüdiger Neise* erdészetvezető, *Dargun*, *Lutz Bockis* erdőrendező, *Malchin* és *Rainer Köppe*.

A németekkel valamennyi erdésztünket bejártuk, megismerhették az itteni kollégákat. Rainer 12 alkalommal

Rainer házában

volt nálunk, azt mondtuk, neki ez a téréség már második hazája. Az elmúlt évben (2010) jelentette be, hogy a csoportok vezetését átadja Rüdiger Neisenek, akinek személye garancia arra, hogy a barátság folytatódik.

Az erdőjárásokon kívül elvittük őket Hollókőre, Ipolytarnócra, Lillafüredre,

Aggtelekre, Hortobágyra, a környék fürdőibe, megmutattunk sok-sok természeti és építészeti nevezetességet. Annyira jól érezték magukat, hogy a csereprogramokon kívül még buszkirándulást is szerveztek a német Erdészeti Egyesület 30 fős csoportja részére.

Számomra nagy öröm, hogy kollégáimmal együtt megismerhettem Mecklenburg-Előpomeránia szinte egész területét. Nálunk erről az országrészről keveset tudnak, többnyire a tenger napos partjait és az északi hanzavárosokat (Wismar, Rostock, Stralsund) ismerik. Nekünk a kinn töltött hetes turnék alatt alkalmunk volt az ország belsajét, a nagy tavakat, a történelmi emlékeket megismerni, bepillanthattunk a

németek hétköznapjaiba, közel kerültünk gondolatvilágukhoz. Amikor felhívtam őket Egerből, így mutatkoztam be: itt Wágner Tibor beszél Mecklenburg-Előpomerániából. Közéjük tartozónak éreztem magam.

Az elmúlt 24 évben átélt eseményeket, élményeket mind felsorolni nehéz volna, itt csak néhány emlékezetes történésre térhettem ki.

Most, amikor e sorokat írom – már túl a hetvenen –, újra átélem német barátaimkal együtt eltöltött időket, jó szívvel emlékszem vissza az élményekre.

Azok a facsemeték, amelyeket a németek első kiutazásunk idején ültettek, ma már megnőttek, fákká cseperedtek, mutatják az idő k múlását. Ha a fiatal kollégák ellátogatnak azokba az erdőbe, talán ránk is emlékeznek majd, akik elindítottuk ezt a barátságot.

Wágner Tibor

Régmúlt idők élő tanúi mesélnek...

Több évtizede már, hogy megismerkedtem velük, és azóta figyelem a sorsukat. Az első találkozáskor sejtettem már, hogy valami titok lappanghat körülöttük. Mivel különböző magasságban, embermagasságtól kb. 4 méterig van a törzseken az elágazás, és egykori légvezetékre utaló nyomok nem láthatók, nem ez okból vághatták le a csúcukat.

Arra gondoltam, hogy talán a háború utáni karácsonyfahiány a csonkolások oka. Abban az időben ugyanis a kereskedők már nem hozhatták vagonszámra a Kárpátokból a karácsonyfának való, hazai karácsonyfakertek pedig még nem voltak. Valószínűleg minden család úgy segített magán, ahogy tudott. Ott vágott az angyalka karácsonyfát, ahol talált. Jól emlékszem, úgy 4-5 éves lehettem, a hatalmas, gyönyörű karácsonyfánk egy alig másfél méteres tömött kis boróka volt. Véletlenül hallottam meg, amikor édesapám nevetve mesélte édesanyámnak: az egész piacon csak egy kofánál volt két boróka, és szerencsére a nagyobbikat sikerült megvennie. Akkor ezt még nem értettem, mert meg voltam győződve, hogy a szép karácsonyfákat csak az angyalkák hozhatják.

Végül a sejtésemet tavaly nyáron maguk a fenyők igazolták. Az egyik kiszáradt, kivágták és a tuskóján kb. nyolcvan évgyűrűt számoltam meg. A fákat tehát 1930 körül ültették, és a „fordulat éveire” lehetnek 5-8 métereseek, amikor a csúcsu-

A Szigetvár és Kadarkút közötti országúton mindig megsodálom az út melletti fák között lévő lucokat. Mindegyik kandeláberes. A közút mindkét oldalán állnak, látszólag rendszertelenül: néha egymástól kisebb-nagyobb távolságokra, vagy magányosan, csak egy-egy. Földhöz közeli, de eltérő magasságban vágta le őket többször is, majd hirtelen abbamaradt ez a csonkolás, és 6-8 ágú gyönyörű alakú fák lettek belőlük. Szemre egészségesek, csak néhány koronáján látszik a téli csapadék okozta sérülés.

kat karácsonyfának levágták. Lemértem a meglévő fák egymástól való távolságát, és közben a fák elmesélték a történetüket. Még a fogatos világban fásították ezt az útszakaszt. Szigetvár és Somogyapáti között jegenyenyár-sort ültettek. Ez a rész a Dráva síkjához tartozik, amely szinte teljes egészében mezőgazdasági művelés alatt áll, és csapadékban viszonylag szegény. Somogyapáti és Hencse között, a dimbes-dombos Zselichen már kedveznek a természeti viszonyok a lucfenyőnek. Ezen a mintegy 18 km-es szakaszon 100 méterenként egy-egy lucot ültettek váltakozva az út két oldalán. A lucok közötti részekre pedig 20-30 méterenként ezüstjuhart, korai juhart és hársfákat. A feltehetően 180 lucból napjainkra mindössze 21 fa maradt, mert a többségük sajnos nem bírta ki a csonkolásokat. Egy akác- és egy gyertyánfa is volt közöttük, amelyek a méreteik alapján szintén az első ültetésből valók. A fasor gondozása a háború után abbamaradt. A Hencse és Kadarkút közötti rövid szakaszon, ahol az út részben erdő mellett halad és egy völgyet keresztez, nem látni fasor nyomait, valószínűleg oda nem is terveztek.

A megmaradt életerős és különlegesen szép alakú lucok egy nehéz korszakra emlékeztetnek, és arra is, hogy azt megelőzően elődeink milyen gondosan ültették és ápolták az országutak mentén a fasorokat.

Dr. Tóth Aladár em.